

RadioVisie.eu/nl > Actueel > Buma/Stemra, sedert 1913. Een geschiedenis

Buma/Stemra, sedert 1913. Een geschiedenis

zondag 14 oktober 2007

Voor hen die de berichtgeving over radio en televisie heel intensief volgen, is de 'Buma/Stemra' zonder meer bekend. In ene recent interview nog werd een producer uit de beginjaren van Hilversum 3 afgebeeld, waarin de man werd beschreven als iemand die 'niet meer was dan de persoon die de lijstjes voor de Buma diende te schrijven'. Met andere woorden hij diende de lijst van de gedraaide muziek van het programma in te vullen.

Immers voor gedraaide muziek dient geld te worden afgedragen aan de Buma/Stemra. De organisatie is de wettelijke behartiger van alle belangen van zowel de Nederlandse als buitenlandse muziek- auteurs en uitgevers. De organisatie is verantwoordelijk voor het incasseren van de te betalen vergoedingen en moet daarnaast vergoedingen uikeren aan de rechthebbenden. Kortweg is de organisatie de grote beschermer van het (nationaal en internationaal) muziekproduct te noemen. En dan hebben we het natuurlijk niet alleen over de muziek die via de radio wordt gedraaid.

Al bij het 25-jarig bestaan, in 1938, werd geopperd de geschiedenis van de organisatie in een overzichtelijk boekwerk neer te schrijven. Het kwam er niet van. Pas begin jaren negentig van de vorige eeuw werd het idee weer opgepakt. Vooraleer er ook maar één woord op papier werd gezet van het boek 'Buma/Stemra, sedert 1913. Een geschiedenis', diende er vele jaren intensief archiefwerk verricht te worden.

In het begin van deze nieuwe eeuw kon uiteindelijk een aanvang worden gemaakt. Cor Witbraad zette zich aan het schrijven van een zeer lijvig, 608 pagina's dikke boek. De auteur heeft sinds de jaren zestig in diverse functies gewerkt bij Buma/Stemra, in laatste instantie als directeur cultuur/sociaal.

De laatste zeven jaar heeft Cor Witbraad intensief aan het boek gewerkt. Dat resulteerde in een historisch document dat, ondanks de omvang, zeer goed is te lezen. Er werd gekozen voor een onderverdeling in tien thema's, waarbij diverse hoofdstukken verder duidelijkheid verschaffen. Het zijn korte, duidelijk verklarende hoofdstukken geworden, waardoor ook voor niet historici dit boek goed te volgen is.

Voor deze recensie heb ik me vooral gericht op de periode rond het zestigjarige bestaan van de organisatie, in december 1973. Met in gedachten de opdracht, die de toenmalige directeur van Radio Noordzee Internationaal, John de Mol sr., aan zijn presentatieteam gaf; - Maak een speciaal jubileumprogramma rond de jubilerende organisatie. - Zo kwam er een elpee op de markt die de titel 'Met zevenmijlslaarzen door 60 jaar Nederlandse lichte muziek' meekreeg. Een product dat heden ten dage nog steeds een collectors item is.

Alle - zeer diverse - activiteiten die toen door de Buma/Stemra zijn opgezet met als doel de organisatie bekender te maken bij de bevolking, komen in een tussenhoofdstuk aan bod. En, zo meldt de publicatie, de diverse omroeporganisaties, inclusief de zeezenders, besteedden aandacht in hun programma's aan de festiviteiten van de jubilaris.

Het was ook de tijd dat, eerst op kleine schaal en daarna veel opener en op grote schaal, de zogenaamde 'witte lp's' op de markt kwamen, waarbij aan de Buma/Stemra geen rechten werden afdragen. Ikzelf kocht mijn eerste - en voor zover ik me herinner, ook laatste - witte LP nadat ik met vreugde had vernomen dat het Popfestival in Kralingen (Rotterdam), waar ik naar toe was getrokken, op een set van drie elpees was uitgebracht.

Het vinyl was gewoon zwart, verder waren de elpees voorzien van groene label stickers. Ze werden in één van de platenzaken in Groningen 'onder de tafel' verkocht. Zoals nu uit het boek van Cor Witbraad blijkt, is het net deze lp-set die de Stemra en de platenindustrie tot actie deed overgaan. Immers er waren, niet officiële cijfers, die aangaven dat van deze set 15.000 tot 20.000 exemplaren waren verkocht.

Er volgden inbeslagnames op grote schaal, maar vervolgingen bleven uit. Ze werden allen opgeschort. Zeer uitgebreid wordt beschreven hoe deze vorm van piraterij werd onderzocht en aangepakt. Van productieplek, via distributie tot en met de koper van de witte lp. Een naam verkregen omdat de allereerste illegale exemplaren inderdaad een wit label hadden.

De strijd tegen de piraterij was begonnen, een strijd die tot op de dag van vandaag wordt gestreden en in het verhaal 'Buma/Stemra, sedert 1913. Een geschiedenis' uitstekend uit de verf komt.

Ik stelde mij ook de vraag hoe de zeezenders, gedurende hun legale periode, dus voor de invoering van de anti zeezenderwet in september 1974, hun auteursrechten regelden. Wie had betaald? Wat klopte van de vele publicaties in de dagbladen inzake het niet nakomen van hun financiële verplichtingen?

Zou er ook iets terug te vinden zijn van de rechtszaak tegen Radio Caroline in Amsterdam, een zitting in oktober 1973? Slechts in één zin, in een subhoofdstuk 'Buma/Stemra en het geweten van de hitparade', wordt gewag gemaakt van de uitstekende verhouding tussen de Buma/Stemra en Radio Veronica.

De leiding van deze zeezender had destijds voor de juiste beslissing gekozen en betaald voor de muziek die werd gedraaid. Over de rechtszaak tegen de personen betrokken bij de Caroline organisatie is echter niets terug te vinden. Het lijkt erop dat bij de beschouwing van de Nederlandse radiogeschiedenis ook deze keer de zeezenders in de kou zijn blijven staan. Er konden wel degelijk antwoorden worden gegeven op bepaalde vragen.

Voornoemd subhoofdstuk over het geweten van de hitparade geeft wel een zeer duidelijk beeld over het ontstaan en de invoering van de Nationale Hitparade en de betrokkenheid van de rechtenorganisatie. Die zou later weer zou worden afgezwakt, mede onder druk van verschillende omroepen.

Er zijn zeker meer hoofdstukken die directe herinneringen oproepen. Daarin wordt o.a. aandacht besteed aan de vermeende banden die bepaalde programmamakers binnen de publieke omroepen hadden met de muziekindustrie. In de periode 1972 - 1978 is er in tal van publicaties aandacht aan dit onderwerp besteed. Achteraf is telkens gebleken dat de informatie was gebaseerd op het 'horen zeggen' en steevast erg was opgeblazen.

Na het lezen van een tiental sub hoofdstukken voel ik me, ondanks het gemis van de antwoorden op de eerder gememoreerde vragen, een stuk rijker. Ik denk dan ook dat het dikke, en dus zware boek, zeker nog vaak op de leestafel zal liggen.

Cor Witbraad, Buma/Stemra, sedert 1913. Een geschiedenis, 608 pagina's, Uitgeversmaatschappij Walburg Pers, Zutphen 2007, Geïllustreerd in kleur en zwart-wit, genaaid en gebonden, ISBN 978.90.5730.457.6, Prijs: € 59,50

Hans Knot

© 2007 Stichting RadioVisie

Berichten en artikelen van 'RadioVisie' mogen op geen enkele wijze opnieuw verspreid worden, in welke vorm dan ook, zonder uitdrukkelijke toestemming en overeenstemming van de hoofdredactie. Zowel teksten, foto's, logo's, geluiden en illustraties komen van vrijwillige medewerkers. Alle materiaal wordt ons welwillend ter beschikking gesteld van de copyrighthouder(s), of werden van openbare bronnen van het Internet gehaald, waarbij 'RadioVisie' getracht heeft met alle rechthebbenden contact op te nemen. Niet in alle gevallen hebben we kunnen nagaan of op de teksten, foto's, logo's en/of illustraties nog copyright rust. Diegenen die menen recht te kunnen laten gelden, worden verzocht om contact op te nemen met 'RadioVisie'. Personen die artikelen of ingezonden stukken sturen ter publicatie behouden hun auteursrecht, maar verliezen door inzending onbeperkt toestemming het materiaal te publiceren en in alle uitgaven, in print of elektronisch, van 'RadioVisie' en het op te slaan in (elektronische) databanken en andere bestanden.